

Da myndighederne sagde stop

Med grønlandske øjne

Omkring *Da myndighederne sagde stop*

Af Annga Lynge

‘Med grønlandske øjne’ er arbejdstitlen på *Nålagkersuissut ok’arput tagssagók’!* (1972, *Da myndighederne sagde stop*), den første film, der udtrykker grønlandernes syn på deres eget politiske og sociale standpunkt.

Filmen handler om nedlæggelsen af kulminebyen Qullissat i Disko-området og om de frustrationer, befolkningen har før og efter, de er blevet forflyttet til andre byer på vestkysten. Filmen blev udsendt i en periode, hvor der i nogle årtier havde

været store omvæltninger i det politiske og sociale liv i Grønland. På denne baggrund er filmen ofte blevet karakteriseret som en propagandistisk udmelding rettet mod den officielle danske

Grønlandspolitik. Samtidig er det blevet afvist, at filmen kan bruges som et historisk dokument, da den ikke opfylder kravene til et troværdigt historisk dokument (1).

Men når jeg ser den med grønlandske

øjne, ser jeg, at filmen i lige så høj grad er en provokation mod den daværende grønlandske elite. Den grønlandske elite var primært medlemmerne i Landsrådet, og Landsrådet var det organ, der førte forhandlingerne med den danske stat vedr. Grønlandspolitikken. I denne artikel vil jeg forsøge at belyse, at filmen ikke kun var rettet mod den danske officielle Grønlandspolitik, men havde til hensigt at at eksponere situationen i Qullissat, så den blev bemærket i den grønlandske befolkning. Derfor kritiserer filmen den ældre grønlandske elite, der ud fra de unges synspunkt tilsyneladende går i en forkert retning og ikke deltog aktiv nok i den danske stats officielle Grønlandspolitik.

I perioden, hvor filmen kom frem, havde størsteparten af den grønlandske kunstproduktion nationalistiske temaer. Der kan f.eks. nævnes rockgruppen SUME (= hvor), der fik sit store gennembrud i 1973 med pladen *Sumut* (= hvorhen), og hvis tekster i høj grad handler om ønsket om egentlig grønlandsk identitet, kultur og nationalitet. I øvrigt har Aqqaluk Lynge som tillæg til pladen skrevet et digt "Ode til Danaiderne (om danskernes humane imperialisme)" (2), som er en kritik af den danske politik overfor Grønland. Set ud fra Anthony D. Smiths teorier (3) om nationalisme, hvor der eksisterer en ideologisk bevægelse, der søger efter autonomi, enhed og identitet i en nation, kan denne periode betragtes som en sådan bevægelse. Som en del af bevægelsen får kunsten en særlig rolle, nemlig at reagere imod de eksisterende syn på nationen. Med kunsten bliver synet på nationen rekonstrueret. Denne form for kunst er typisk karakteriseret ved at indeholde en høj grad subjektivitet.

Smith opsummerer endvidere nationalidentitetens grundlæggende træk således:

1. Fælles territorium eller hjemland
2. Fælles myter og historiske minder
3. Fælles massekultur
4. Fælles lovfæstede rettigheder og pligter gældende for samtlige medlemmer
5. Fælles økonomi med bevægelighed inden for territoriet for samtlige medlemmer.

Han skelner imellem to typer af etniske fællesskaber, laterale og vertikale. I forhold til Grønland og nærværende artikel, er det det vertikale fællesskab, der har relevans. Det vertikale fællesskabs nationalistiske bevægelse indebærer dels at kaste et bevidst tilbageblik på traditionen, dels at revolutionere både moralsk og politisk. Det vertikale fællesskab er ofte det, der er truet af kolonister. Den har en distinkt historisk kultur, og der er ikke nogen klassedeling. Der er to måder, hvorpå det vertikale fællesskab opbygger en nation, dels ved at kaste et blik på naturen og dens poetiske rum, hvor alt i naturen, steder o.lign. bliver eksponeret og bliver til symboler for nationen, dels ved at kaste et tilbageblik på historien og "de gyldne år", hvor man fokuserer på myter, heltefortællinger etc. og dyrker dem som det autentiske og ægte i forhold til fællesskabet. Alt dette findes med det formål at reagere imod kolonimagten og imod landets "fædre" (=elite).

Om filmen og instruktørerne.

Nålagkersuissut ok'arput tagssagôk'! (*Da myndighederne sagde stop*) er instrueret af nuværende landstingsmedlem Aqqaluk Lynge (5) og den danske kunstner Per Kirkeby. Den blev optaget i sommeren 1972 og er produceret hos Flip Film Produktion med Kortfilmrådet og Danmarks Radio som producenter. Filmen, der varer 92 minutter og har grønlandsk tale, har grønlænderen Laasi

Mathiessen som gennemgående hovedperson. Filmen følger hans historie i forbindelse med nedlæggelsen af byen og de sociale konsekvenser, det får for ham og andre, som flytter til andre byer i Grønland. Laasi er enlig far og repræsenterer den ældre generation, der ikke har samme muligheder for at få et ordentligt job som de unge fraflyttere. Laasis og andres fortællinger om grunden til nedlæggelsen er meget sporadiske og angriber primært myndighedernes nedlukning af Qullissat. Laasi fortæller, at han og familien har flyttet meget rundt i Grønland, før de bosatte sig i Qullissat. Han er enlig efter sin kones død og har seks børn. Indtil ”myndighederne sagde stop”, har han tjent gode penge i kulminen.

Han fortæller videre, at Landsrådsmedlemmer fra hele Grønland forgæves har forsøgt at hjælpe, da nyheden om nedlæggelsen kom. Han kommer ikke nærmere ind på Landsrådets rolle i nedlæggelsen. Flere gange i filmen siger han, at det hele skyldes myndighedernes beslutninger, og i slutningen af filmen fornemmes hans tiltagende vrede, da han begynder at omtale dem som forbandede myndigheder. Han slutter sin tale: ”Og så går man rundt og fortæller os, at vi er ligeberettigede medborgere i Danmark. I mange år er løgnene løbet løbsk, især i de senere år har der ikke været meget håb. Der kommer jo mange fidusmagere fra Danmark, der bare tager røven på grønlændere. Vi føler ikke, at vi er ligestillede, men mere og mere stik-i-i-rend-drenge. Det går nemlig sådan, at alle danskere vil herop for at koste rundt med os og tjene penge.” I filmens slutning ses en gruppe fraflyttere, der samlet diskuterer deres nye tilværelse i Paamiut, og der sluttes med sætningen: ”Danskerne spærrer jo for grønlændernes udvikling”.

Filmen blev til i en tid, hvor man forinden havde haft den store moderniseringspolitik i Grønland, som er resultat af to betænkninger, G-50 og G-60. Ligeledes var det en tid, hvor de unge grønlandske uddannelsessøgende i Danmark i 60'erne og 70'erne gjorde oprør både mod de danske og grønlandske politiske standpunkter. De dannede Unge Grønlænderes Råd, og Aqqaluk Lyngé var en af medstifterne.

Grønland under G-50 og G-60. I 1953 blev Grønland indlemmet i Danmark i forbindelse med den nye grundlov, og Grønlands status som en koloni af Danmark ophørte. Da der ikke var folkeafstemning om indlemmelsen, var det landsrådene for Nord- og Sydgrønland, der blev spurgt og accepterede indlemmelsen. I samråd med det grønlandske landsråd begyndte den danske stat at planlægge en ny politik vedr. Grønlands udvikling, hvilket resulterede i de nævnte betænkninger, G-50 og G-60.

Målet med betænkningerne var, at grønlændere skulle udvikles socialt og kulturelt og ligestilles økonomisk med resten af den danske befolkning. G-50 og G-60 var administrative udtryk for et behov for en strukturel ændring i samfundet, som var et ønske fra begge sider. Med G-50 planlagde Grønlandskommissionen forskellige strukturelle omlægninger med det primære mål at åbne landet for private kapitalinvesteringer, for derved at sikre landets økonomi. Betænkningen forelå i 1948. På det økonomiske plan skulle vægten lægges på en udvikling, som var anderledes end den tidligere danske politik, der skulle opretholde balancen i Grønlandsregnskabet.

To opgaver i henhold til denne betænkning var vigtige. 1: At den danske stat

skulle skabe rammer for en industriel udvikling af landet, med udbygning af infrastruktur og forbedring af skole- og sundhedsvæsen, så den grønlandske befolkning i fremtiden gradvis kunne overtage opgaverne. 2: At Grønland på det politiske plan skulle være en ligeberettiget del af det danske kongerige (6). Den grønlandske befolkning bakkede ligestillings-tanken op. Derved var nyordningen præget af integrationspolitik. Nyordningens udviklingsprogrammer havde positive effekter: dødsantallet pga. tuberkulose faldt kraftigt, infrastrukturen blev forbedret, boligforholdene blev bedre etc., men satsningen på den private investering fejlede. Den danske stats investering med mange millioner kroner blev ikke modsvaret af det tiltænkte private erhvervsliv.

Derfor udarbejdede Kongelige Grønlandske Handel (7) en industrilov med det mål at erstatte den udeblevne private investering med en satsning på opførelse af fiskefabrikker i åbentvandsbyerne. Loven krævede, at de uafhængige fiskere og fangere skulle centraliseres i disse byer, hvis satsningen skulle lykkes. Det medførte bla., at flere tvangsflytninger fra bygderne til byerne blev iværksat.

Loven blev fulgt op af den anden betænkning, G-60, som skulle gennemgå de politiske, økonomiske og administrative forhold og satse på forbedringen af den førte politik (8). Betænkningens primære mål var, at den skulle tilpasses den nye industrilov og afspejle den nye udvikling efter nyordningen. Trods de store satsninger og resultater var de to betænkninger ikke den helt store positive oplevelse for den grønlandske elite. Der kom mange danske embedsmænd, lærere, håndværkere til landet, og det betød, at den grønlandske elite blev skubbet ned ad rangstigen. Det blev afspejlet i problematikken

vedr. fødestedskriteriet. Grønlænderne havde set denne nyordning som et håb for at blive en integreret del af Danmark, dvs. leve på samme niveau som resten af befolkningen i det danske kongerige, indtil fødestedskriteriet i 1964 kom som en (sne)storm. Fødestedskriteriet betød, at alle født udenfor Grønland, hvilket primært var danskere, fik den løn som de ville have i deres hjemstavn (større end den grønlandske), plus et tillæg for at være udsendt, med de afsavn det medførte (9).

Petersen skriver vedr. de tillæg som de udsendte fik:

Der har for de "udsendte" i Grønland været forskellige former for retfærdiggørelse af ens plads i samfundet. I 1950'erne var det almindeligt at fokusere det på ego ved at relatere deres særlige status til deres afsavn. Det var ret almindeligt i 1950'erne at begrunde de særlige goder med, at "man jo ikke kunne komme i Det Kongelige Teater". (...) Det Kongelige Teater blev således symbol på det, man blev afskåret fra. (10).

Fra den grønlandske befolknings side blev det forhold frastødende, da de ikke blev ligestillet med den danske befolkning i Grønland. Derfra begyndte gradvis de nye diskussioner, der havde etniske undertoner.

Den stigende etniske bevidsthed. Efter disse store forandringer i samfundet begyndte udtryk som fremmedgørelse, identitetskriser, og kulturimperialisme at blive brugt, og en voksende utilfredshed bredte sig. Unge Grønlænderes Råd, der var dannet af de grønlandske uddannelsessøgende i København, gik aktivt ind i politiske debatter. Rådets nemmere kontakt til de andre etniske minoriteter i udlandet skabte en ny dimension i relationen mellem Danmark og Grønland. Disse unge grønlændere ikke alene kritiserede

den danske grønlandspolitik, de fokuserede også på manglende modspil fra landsrådet og den grønlandske politiske elite (11). Det betød, at kritikken havde to sider: den var dels rettet mod den danske stat, dels mod de grønlandske politikere. Ligeledes afholdtes der i 1970 en konference i Sisimiut med overskriften ”Kalátdlit-nunáta sujunigssá” (=Grønlands fremtid). Ved konferencen deltog bl.a. de unge fremtidige politikere, og daværende landsrådsmedlemmer. Der blev drøftet sprogproblematik, lønproblemer, herunder fødestedskriteriet, befolkningskoncentrationen, alkoholproblemer etc. Det handlede om den fremtidige styring af Grønland (12).

Grønlands Landsråd udgav en pjese om konferencen, som det nuværende folketingsmedlem Lars Emil Johansen skrev forordet til, og han skriver bl.a.:

På mine unge landsmænds vegne vil jeg i den forbindelse tillade mig at henvende mig til den ældre generation og sige: Giv os endelig lejlighed til at have et ansvar, så I på den måde kan vise, at I nærer tillid til os, selvom vi er unge. Dette siger jeg, fordi jeg er overbevist om, at man ikke kan oplære nogen som helst til at kunne bære et ansvar, medmindre man giver dem lejlighed til at prøve, hvordan det er at være ansvarlig over for noget og nogen. Vi kan måske skuffe jer til at begynde med, men al ting skal jo have sin begyndelse, så prøv at tage os med, vi skal nok vænne os til det. (13)

I en anden sammenhæng skrev Aqqaluk Lynge i sin artikel ”Europa er død - den Fjerde Verden leve!” sin mening om Landsrådet i forhold til de unge aktive politikere:

Vores viden kommer af de internationale kontakter, som vi gennem flere år har plejet, men som Landsrådet har været bange for, fordi de sandsynligvis er bange for at vide mere og bruge denne viden til at finde en nuance-

ret holdning til vores basale problemer. Hvis Landsrådets sammensætning ikke ændres, og hvis Landsrådet ikke ændrer sin opfattelse af den nu skabte organisation, som vi naturligvis har stor interesse i, så vil der muligvis ske det, at vi politisk må organisere os udenom Landsrådet for at sikre grønlændernes rettigheder, og at denne organisation da må stå uden for det parlamentariske system, sådan som Indianerne og Inuit i Nordamerika er organiseret. Grønlands politiske system er sygt, så længe den bygger på det europæiske mønster, og Landsrådet vil aldrig nogensinde kunne fungere som det grønlandske folks talerør, så længe man går ud fra, at det er europæerne, der har retten på deres side. (14)

Filmens informationer vedr. nedlæggelsen af K’utdligssat. Et af de metodologiske problemer er, at der i filmen mangler vigtige informationer vedr. nedlæggelsen i forhold til de officielle informationer, som befolkningen har fået. Filmen starter med at fortælle, at manglende havneanlæg er grunden til at K’utdligssat er urentabel, og at meddelelsen om nedlæggelsen kom i 1968. De manglende informationer (15) kan listes således:

At der før 1968 kom meddelelse om en mulig nedlæggelse, hvor Knud Hertling besøgte byen for at fortælle om situationen.

At Qullissat lukkes af økonomiske grunde og ikke kun p.g.a. havneanlæg.

At man internt i byen har debatteret nedlæggelsesplaner i den lokale avis ”K’utdleq”.

At der omkring 1969 etableredes fraflytningsservice på flere planer.

At der har været samarbejde mellem den lokale befolkning og myndighederne. Det bliver ligeledes udtrykt, at problemet ligger i den dårlige politiske udførelse af nedlæggelsen. Begrundelsen for forflytningen af indbyggerne er præsenteret meget overfladisk og stemmer ikke overens med den skrevne officielle begrundel-

se. De omgivelser, som filmen kunne have inddraget, og som Bentzon o.a. refererer til, er følgende punkter:

Den danske regerings officielle begrundelse og derved accept fra de grønlandske politikere; samarbejdet imellem den danske regering og de grønlandske politikere; oplysning om, at der ikke eksisterer støttegrupper til trods for, at den danske stat længe har forsøgt at opretholde minedriften.

Præsentationen af den danske stats generelle politik om den grønlandske befolkning er mangelfuld. Samtidig med at filmen undlader at give disse vigtige informationer, findes der, set ud fra principper om subjektivitet og objektivitet, flere problemstillinger. Der kan f.eks. sættes spørgsmålstejn ved aktørernes integritet. Som Bentzon m.fl. skriver, så er det muligt, at filmens personer har været påvirket af instruktørerne. For mig virker det som om, hovedpersonen har været mere eller mindre påvirket, men til gengæld fornemmer man, at han i virkeligheden havde brug for at udtrykke sin vrede, når han ikke præcist ved, hvor han og familien skal ende. Det var vel også derfor, at han blev valgt som hovedperson, fordi hans udsagn står for instruktørernes politiske mål. Filmen er heller ikke en informationsfilm i egentlig forstand, men en propagandafilm, der har til hensigt at provokere det politiske system i Grønland og i Danmark. Derfor er der bevidst undladt flere forskellige informationer, der vedrører nedlæggelsen, ligesom der er forskel på den grønlandske og den danske version. Disse forskellige versioner har til hensigt at kommunikere med vidt forskellige målgrupper, henholdsvis den grønlandske og den danske befolkning. Den grønlandske version er forskellig fra den danske primært ved musikbrugen og ved

en manglende samt forkert tekstning af det sagte.

Således er filmens introkommentar ikke tekstet. Her fortælles på grønlandsk, at man i flere år har talt om at bryde kul for færre penge, og at man efter flere undersøgelser har dømt Qullissat urentabel på trods af at Qullissat er fyldt med kul. Den manglende tekstning betyder, at kun grønlændere forstår, at Qullissat nedlægges, selvom den stadigvæk økonomisk kan køre rundt, og derved, at man uagtensomt nedlægger stedet. Der er ligeledes en forkert tekstning til den danske version. I den danske tekst står der, at indbyggerne i Qullissat er tvunget til at flytte, hvorimod der i den grønlandske tale siges, at indbyggerne må flytte for at bevare deres familier.

Den grønlandske version viser, at filmen spiller på den sentimentale stemning, hvor der bl.a. fokuseres på familiesammenholdet. Der kan nævnes flere sekvenser, hvor denne effekt benyttes. Eksempelvis er der børn, der leger ude, og man kan se, hvor meget sammenhold de har (hjælper hinanden, snakker sammen om de alvorlige ting osv., hvor de skiftevis fortæller hinanden, hvornår de og deres familie skal flytte til en anden by).

Musikken i filmen og i perioden. Et af de elementer, der formentlig har størst effekt på det sentimentale plan, er musikken. Musikken er hovedsagelig leveret af den lokale musiker Jens Hendriksen, der "opfandt" en særlig grønlandsk musikstil, som nu betegnes Vaigat-musik. Musikken, hvis særlige nostalgiske og sentimentale toner formentlig havde størst effekt hos det grønlandske publikum, var med til at eksponere filmens indhold og mange andre tvangsflytninger i Grønland. Jens Hendriksen var inspireret af amerikansk

‘Hawaii-musik’, som blev spillet i 50’erne og 60’erne på de amerikanske radiosendere i det artistiske. Eksempelvis kunne man lytte til Elvis Presleys “Blue Hawaii”, som han sang under ledsagelse af hawaii-guitarister.

Filmen starter med et nummer, der handler om ”vores land” (her forstået som Qullissat), og kun noget af teksten er oversat til dansk. Når man lytter til nummeret, hører man, at teksten er en hyldelse til landet og dets skønhed, og derfor svært at forlade, da der i landskabet findes noget, der er det skønneste man kan eje.

Under en sekvens, hvor man ser en del af befolkningen på stranden og er ved at Qullissat, hører man et kor (formentlig det lokale kor) synge Augo Lynges ”Nunaga-aa nunarsuup avannaani”, som på engelsk lyder (16) :

1. My Homeland in the high North my beloved birthplace, this night I will remember you like I always do.
2. When the light fades at night I gaze towards the North, for when the world is shrouded in silence I want to turn to you.
3. I often sigh and say: Yes, that is where I live. And ask myself within: When will I return, I wonder?
4. It is as if a bond has tied me to you – to you the Creator has bound me – at birth.
5. In you I find my beloved my siblings and my friends. My mother, father, my family, my beloved and my fellows.
6. Then I kneel to the floor turning towards you, my beloved, and gratefully I wish for you my beloved birthplace.
7. I wish for you the rays of the sun will illumine your vast land and its rays and heat may cleanse all your obstacles.
8. For who will ever forget you, my beloved birthplace? Not even for a single night can I fail to sleep not having you in mind.

Sangen, der typisk bliver sunget af grønlandere i Danmark, har Augo Lyngé skrevet under sit ophold i Danmark. Han

havde skrevet den, fordi han savnede Grønland. Måske er valget af sangen ironisk ment, måske passer den perfekt til situationen. Sangskriveren hører til den ældre generation af Landsrådet, og at han var den, der udtrykte ønske om et tættere forhold mellem Danmark og Grønland, da han i sin tid var Landsrådsmedlem. Der findes jo så mange nationalromantiske sange i *Erinarsuutit* (den grønlandske sangbog), som man ellers kunne have valgt.

Sange af Jens Hendriksen blev i 1973 indspillet i forbindelse med nedlæggelsen af Qullissat. Vaigat-musik blev herefter meget populær både i Grønland og i Danmark. De fleste tekster er glorificeringer af landet. I samme periode udkom andre former for musik, der også var med til at eksponere K’utdligssat situationen. Politisk bevidsthed, løsrivelsestrang, og bitterhed var nøgleordene for 70’erne. Der kom en ny generation af grønlandske musikere med en kulturel og politisk dagsorden. I front var rockbandet Sume, der i 1973 fik pladen *Sumut* udgivet af det socialistiske forlag Demos. Pladen var en sensation i perioden (og Sume er stadigvæk en af de store grupper i Grønland), da de tog udgangspunkt i livssituationen i Grønland. Selve deres navn og titel beskriver forholdene - hvor befinder den grønlandske befolkning sig, og hvor er de på vej hen? Deres rolle i det grønlandske kulturelle frembrud har været vigtig, specielt når man ser på deres tekster og musikstil. Førhen var populærmusik i Grønland efterligninger og havde udenlandske inspirationer, og teksterne var mest nationalromantiske. Med Sume kom der tekster, der tog fat i specifikke samfundsmæssige spørgsmål, og til dem hører sangen om Qullissat (17). Men et af Sumes numre fra 1976, ”Qaallorimmi illinersiorata”/”Nye

spor i sneen" (18), er nok det, der mest klart udtrykker de unge politikeres opfattelse af tingene: "Når den nye store by synker ned i nat/ synker også min sjæl til bunds./ Lad den stige til overfladen!/ Drukner jeg på bunden, er der intet./ Lad os stige til overfladen,/ der er mere luft:/ Aningaaq er virkelig/ blåt - alt er herligt./ De hunde vi ejede dengang vil vi spænde for./ Lad os køre uden at følge de gamle spor." Dele af digtet henviser til fortiden: Aningaaq bruges i myterne, der betyder månen, samt de hunde vi ejede engang vil vi spænde for, dvs. teksten kaster blik tilbage på de gyldne år, og genoptager disse elementer, der udmærker den grønlandske kultur, som har været væk, vel at mærke "uden at følge de gamle spor" (dvs. de gamle politikere, der går ind for "Dansk-Grønland").

Sume var ligeledes anderledes i musikalsk henseende, de var nyskabende i forhold til så meget anden populærmusik i Grønland, og det var egentlig deres succes, der gjorde, at man fandt ud af, hvor stor behovet var for at skabe et pladeselskab i Grønland. Karsten Sommer skriver om Ulos første udgivelse i Grønland i 1976:

The Sume LP was an overwhelming success. In a very short time it was sold nearly 10,000 times to Greenland's 50,000 inhabitants - something of a world record., I suppose! Following Sume's model, lots of young people started writing poems in their native language and putting them to music. The demand for local music was suddenly enormous in Greenland, so that three Greenlanders and a couple of Danes, myself included, founded the first Greenlandic record company ULO in 1976. (19)

Afsluttende bemærkninger. I tiden efter modernisering fik grønlanderne opbygget en bevidsthed, som blev mere nuanceret og noget mere realbetonet,

eftersom forholdene efter 1953 ikke kom til at svare til deres ønsker om ligestilling. Hen imod Hjemmestyrets indførelse i 1979 gik grønlandske ønsker ud på, at grønlanderne skulle være medbestemmende ved afgørelser, der vedrørte Grønland, for at samfundets udvikling kunne tilpasses og tilnærmes grønlandske forudsætninger, tankegang og tradition. Især for de yngre politikere blev målet et mere politisk uafhængigt Grønland. Disse unge politikere fokuserede på at styrke egen identitet ved at øge selvstændighed og ansvar. Til deres reaktion mod den danske stat og den ældre generation af grønlandske politikere var deres middel at eksponere de negative konsekvenser af moderniseringsprocessen.

Reaktionen blev ligeledes afspejlet i periodens kunstproduktion, hvor man kastede blik dels på naturen og dets poetiske rum, og dels på de gyldne år, og dem benyttede man til at revolutionere imod både kolonimagten og eliten. Imens der i filmen vises billeder af den flotte natur, kan man høre sang af Jens Hendriksen, der kort udtrykker Smiths påstand:

Lykkelige stunder har den givet mig. Nu er det forbi. Det er som et spyd i mit hjerte at det ikke skal komme igen. Nu er den væk men det vil leve i hjertet. Tungt vil det føles - som det lever i hjertet. Længslens tårer vil løbe - hjælpe vil det ikke.

De lykkelige stunder, som Qullissat har givet Jens Hendriksen og resten af befolkningen, er forbi. Det er præcis den situation, der bliver til et symbol på livsforholdet for den store del af befolkningen i Grønland. At man efter de mislykkede politiske planer bliver tvangsforflyttet. Og i denne situation er Qullissat blevet symbolet på alle de tvangsflytninger, som har fundet sted i Grønland i moderniserings-

perioden, præcis ligesom Det Kongelige Teater blev et symbol på det, som danske udsendte blev afskåret fra.

Noter

1. Jeg vil henvise til en detaljeret analyse af Nálagkersuissut ok'arput tagssagók'! i Bentzon et al., 1979.
2. Ode til Danaiderne er ligeledes udgivet i digtsamlingen *Til hæder og ære/Tupigusullutik angalapput*, Brøndum, 1982. Digtene handler om forholdet mellem grønlandere og danskere, og der er en meget bitter tone i digtene.
3. Anthony D. Smith har igennem adskillige år beskæftiget sig med nationalitet og etnicitet og har bl.a. udgivet "Myths and memories of the nation", 1999.
4. Anthony D. Smith, 1991: 40.
5. Aqqaluk Lyng er medstifter af partiet Inuit Ataqatigiit i 1976, formand 1980-1992, samt Aasivik, et kulturelt sommers-tævne, hvor man drøfter politik. I perioden 1970-76 var han medlem af bestyrelsen for Unge Grønlanderes Råd (formand 1974-1976). Landstingsmedlem 1983-1995 & 2002-, og Landstyremedlem for Boliger, Sociale Anligger, teknik og Miljø 1984-1988. Fra 1980 medlem af bestyrelsen for Inuit Circumpolar Conference, vicepræsident 1983-92 og 1995-97, præsident 1997-2002. Inuit Circumpolar Conference er Inuiternes organisation, der bl.a. har til formål at styrke båndet imellem Inuitter i de forskellige regioner (Canada, Alaska, Rusland og Grønland), og at deltage aktivt i den politiske, økonomiske og sociale udvikling i hjemlandene.
6. Skydsbjerg, 1999: 16
7. KGH var et direktorat under Ministeriet for Grønland og havde mange funktioner, bl.a. forsyningspligt for alle nødvendige varer på alle beboede pladser, passager- og varetransport og postvæsen.
8. Skydsbjerg, 1999: 21.
9. ibid.
10. Petersen, 1992: 186.
11. Skydsbjerg, 1999: 23.
12. Johansen, 1971.
13. ibid, Forord.
14. Aqqaluk Lyng, 1975: 293.
15. Haagen, 1975 og 1977.
16. Augo Lyng, oversættelsen er taget fra: www.greatestplaces.org/medias/greenland/s

ongs/nunaga.htm

17. "K'utdligssat" findes i dansk oversættelse i "Grønland - Imperialisme med dansk ansigt", *Litteratur & Samfund* 19-21, 1997.
18. Oversættelsen findes i Langgård, 1990: 30.
19. Sommer, citeret fra www.ulomusic.dk/2001/english/POLAR.htm.

Litteratur

- Bentzon, Birgitte, Karsten Fledelius, Ditte Bentzon Goldschmidt, Susan Neess: "The Film "Nálagkersuissut ok'arput tagssagók'! (The Authorities Said: Stop!)" as a Historical Source to the fate of the Greenlandic Town Qutdligssat and its Inhabitants", *History and the Audio Visual Media* (Studies in History, Film and Society 1), red. Karsten Fledelius et al., Eventus, 1979: 255-270.
- Haagen, Birte (1977). *K'utdligssat. En Kulmine i Grønland. Om nedlæggelsen af kulbruddet og byen*. BH-Forlag, eget tryk.
- Haagen, Birte (1975). *Fraflytningssituationen for befolkningen i K'utdligssat*.
- Høegh, Malik (1997). "K'utdligssat/K'utdligssat," *Grønland - Imperialisme med dansk ansigt*. Litteratur & Samfund 19-21.
- Johansen, Lars Emil (1971). *Holsteinborg 1970*. Grønlands Landsråd.
- Langgård, Per (1990). "Grønlandsk litteratur i 70-erne og 80-erne." *Nordica - tidsskrift for nordisk teksthistorie og æstetik*. Bind 7. Odense Universitetsforlag.
- Lyng, Aqqaluk (1975). "Europa er død - den Fjerde Verden leve!" *Tidsskriftet Grønland*, nr. 9. Det Grønlandske Selskab.
- Lyng, Aqqaluk (1982). *Til hæder og ære/Tupigusullutik angalapput*. Brøndum.
- Petersen, Robert (1992). "Kolonialisme set fra en tidligere koloniseret." *Grønlands Kultur- og Samfundsforskning* 92. Ilisimatusarfik / Atuakkiorfik, Nuuk.
- Skydsbjerg, Henrik (1999). *Grønland - 20 år med hjemmestyre*. Nuuk: Atuagkat.
- Smith, Anthony D. (1991). *National Identity*. Penguin.

Film / plader

Lyngé, Aqqaluk, Per Kirkeby (1972). *Da myndighederne sagde stop.*

Sume (1973). *Sumut*. Demos 13.

Artikler fra internettet

Sommer, Karsten: Polar Pop. www.ulomusic.dk/2001/english/POLAR.htm

Lyngé, Augo: Nunaga-aa.

www.greatestplaces.org/medias/greenland/songs/nunaga.htm

Greatest Places Online. Science Museum of Minnesota, 1999.